

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор комунального
вищого навчального закладу

«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

О. Л. Позднякова

2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППН17 «Спеціальна дошкільна педагогіка»

Галузь знань	0101	Педагогічна освіта
Напрямок підготовки	6.010105	«Корекційна освіта (за нозологіями)»
Освітньо-кваліфікаційний рівень		«бакалавр»

2016–2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна дошкільна педагогіка» для студентів другого курсу факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)».

РОЗРОБНИК:

Коломоєць Н. Т., викладач кафедри спеціальної освіти

Розглянуто на засіданні кафедри спеціальної освіти
протокол від «01» вересня 2016 року № 01

В.о. завідувача кафедри
спеціальної освіти _____

А. В. Турубарова

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<i>КУРС</i> підготовка бакалаврів	НАПРЯМИ Спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів - 3	0101 Педагогічна освіта, 6.010105 – Корекційна освіта (за нозологіями)	Нормативна
Кількість модулів - 2	Ступінь освіти: бакалавр	Семестр - II
Загальна кількість годин - 90		Лекційних годин - 30
Тижневих годин: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента - 2		Індивідуальні заняття - Практичні заняття - 15
Аудиторних - 45		Самостійна робота - 45
Самостійна робота студента - 45		Вид підсумкового контролю – залікдиф

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета курсу - ознайомити студентів із підходами держави і суспільства до організації освіти дітей, які мають суттєві недоліки психофізичного розвитку; основними поняттями спеціальної дошкільної педагогіки; особливостями і закономірностями розвитку різних категорій осіб з психофізичними вадами; комплексним діагностичним обстеженням дітей та комплектуванням освітніх установ для них; диференційованими та індивідуальними механізмами і прийомами корекційного навчання і виховання кожної із категорій дітей.

Завданнями дисципліни є:

- сформуванню позитивне професійне та загальнолюдське ставлення до осіб з вадами психофізичного розвитку; готовність фахово здійснювати моніторинг їхнього розвитку, своєчасно виявляти відхилення та здійснювати правильний психолого-педагогічний супровід дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку;
- сформуванню у студентів цілісне та особистісне ставлення до історичної спадщини в області соціально-педагогічної підтримки осіб з порушеннями розвитку, категоріальні поняття корекційної педагогіки на основі вивчення історії та науково-практичної логіки їх становлення;
- висвітлити науково-теоретичні основи побудови процесу навчання, виховання та корекції порушень дітей з психофізичними вадами в Україні;
- стимулювати студентів до активної аналітико-пошукової роботи, спрямованої на визначення ефективних шляхів подолання наслідків розладів у дітей;
- навчити моделюванню, здійсненню та організації системи спеціальної допомоги дітям в діапазоні від раннього до дошкільного, від дошкільного до шкільного віку;
- сформуванню у студентів навички та вміння творчо застосовувати професійні знання на практиці;
- організувати самостійну роботу студентів щодо закріплення та розширення наукових знань з дисципліни за підручниками, навчальними і методичними посібниками, періодичними виданнями з фаху, іншими літературними джерелами.

У результаті вивчення курсу «Спеціальна дошкільна педагогіка» студент **повинен знати:**

- теоретико-методологічні засади навчально-виховного та корекційно-педагогічного процесу;
- сучасні підходи до організації виховання і навчання дітей з відхиленнями у розвитку;
- основні поняття спеціальної дошкільної педагогіки;
- структуру побудови системи спеціального дошкільного освіти;
- основні психолого-педагогічні доміанти розвитку дітей в період дошкільного дитинства;
- домінуючі напрями і технології педагогічної діяльності.

Вивчаючи курс «Спеціальна дошкільна педагогіка» студент повинен оволодіти наступними **вміннями:**

- діагностувати труднощі у розвитку дітей дошкільного віку;
- проводити психолого-педагогічне дослідження дітей з обмеженими можливостями;
- використовувати сучасні методи і прийоми корекційно-педагогічної роботи;
- проводити аналіз навчання і визначати корекційно-розвивальний ефект на основі динамічного вивчення дітей у навчально-виховному процесі.

У результаті вивчення модуля студент **повинен:**

знати: спільні та специфічні труднощі дітей з порушеннями розвитку, закономірності організації корекційного навчально-виховного процесу та форми засоби впливу на дітей з особливими потребами; форми співпраці з батьками та їхньої педагогічної просвіти;

уміти: створювати умови для успішної соціалізації психофізіологічної адаптації та інтеграції неповноспроможних дітей в загальнорозвивальні дошкільні навчальні заклади, правильно добирати та використовувати засоби корекційного впливу на розвиток, навчання і виховання дітей з особливими потребами; забезпечувати партнерство педагогів, дефектологів, батьків у створенні та реалізації індивідуальної програми розвитку кожної дитини. Також, засвоєння методологічної та практичної складової курсу «Спеціальна дошкільна педагогіка» є базою для формування **професійних компетенцій** студентів. А саме:

компетенцій соціально-особистісних:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно осіб з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку;

- готовність до надання консультативної допомоги особам з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку, їх родичам та педагогам з проблем навчання, розвитку, сімейного виховання, життєвого і професійного самовизначення;

- толерантність;

- адаптивність і комунікабельність;

загально-наукових компетенцій:

- базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для засвоєння загальнопрофесійних дисциплін;

інструментальних компетенцій:

- навички управління інформацією;

- дослідницькі навички;

професійних компетенцій:

- базові уявлення про категорії дітей з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку, які є суб'єктами корекційної освіти; розуміння значення комплексного підходу у наданні корекційних освітніх послуг;

- здатність застосовувати основні теоретичні та практичні методи аналізу та оцінки стану мовленнєвого та психофізичного розвитку дітей, які потребують надання логопедичних та корекційно-освітніх послуг.

- здатність до раціонального вибору та реалізації корекційно-освітніх програм на основі особистісно-орієнтованого та індивідуально-диференційованого підходів до навчання та виховання дітей з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку.

спеціалізовано-професійних компетенцій:

- здатність використовувати професійно-профільовані знання у діагностичному обстеженні дітей з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку з метою уточнення структури мовленнєвого порушення та для вибору індивідуальної освітньо-корекційної траєкторії;

- здатність застосовувати систему спеціальних знань, вмінь та навичок використання прийомів диференційованого логопедичного масажу у корекційно-розвитковій роботі з дітьми, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Спеціальна дошкільна педагогіка як наука про дітей з обмеженими можливостями, її цілі і завдання.

Тема 1. Зміст освіти у загальноосвітньому навчальному закладі для дітей з вадами розвитку.

Нормативно-правове забезпечення корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку.

Тема 2. Спеціальна дошкільна педагогіка як наука про навчання, виховання дітей дошкільного віку з проблемами в розвитку.

Цілі і завдання спеціальної дошкільної педагогіки. Місце спеціальної дошкільної педагогіки в системі наук. Етапи розвитку спеціальної дошкільної педагогіки. Основні поняття спеціальної дошкільної педагогіки.

Тема 3. Технологія спеціальної освіти.

Принципи спеціальної освіти. Методи і прийоми навчання і виховання. Форми організації навчання. Засоби спеціальної освіти. Роль раннього та дошкільного віку у розвитку дітей з проблемами. Система спеціальних установ для дітей з обмеженими можливостями

Тема 4. Організація спеціальної роботи в ДНЗ.

Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в ДНЗ. Цілі і завдання спеціальної роботи. Побудова розвиваючого середовища в дошкільних установах. Рання діагностика відхилень у розвитку. Особливості індивідуалізації розвитку, навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами. Особливості взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї, яка має дитину з особливими освітніми потребами. Педагогічні технології підтримки сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

Змістовий модуль № 2. Корекційно-педагогічна робота з дітьми із психофізичними порушеннями.

Тема 1. Корекційно-педагогічна робота при розумовій відсталості.

Форми розумової відсталості. Завдання та засоби розумового виховання. Методика поетапного формування розумових дій. Корекційно-педагогічна робота при розумовій відсталості. Система формування знань і уявлень про навколишній світ.

Тема 2. Корекційно-педагогічна робота при ЗПР.

Риси ЗПР. Основні порушення інтелектуального рівня розвитку. Корекційно-педагогічна робота при ЗПР. Навчання дітей з ЗПР образотворчої діяльності.

Тема 3. Логопедична робота при мовленнєвому недорозвиненні.

Психолого-педагогічна та клініко-педагогічна класифікації порушень мовлення. Комплексна корекційно-педагогічна робота при мовленнєвому недорозвиненні.

Тема 4. Комплексна робота при ДЦП.

Стимуляція психічного розвитку дітей з ДЦП. Комплексна робота при ДЦП.

Тема 5. Корекційно-педагогічна робота при сенсорних порушеннях.

Особливості сенсорно-перцептивної сфери дітей з особливими освітніми потребами. Методи, прийоми, засоби сенсорного виховання дітей з особливими освітніми потребами. Умови та засоби сенсорного виховання дітей з особливими освітніми потребами. Дидактичні ігри як засіб розвитку сенсорного виховання дошкільників з особливими освітніми потребами.

Тема 6. Корекція емоційних розладів.

Рівневий підхід до оцінки порушень емоційної сфери у дітей. Два варіанти дитячого нервування.

Тема 7. Підготовка дітей з обмеженими можливостями до шкільного навчання. Сучасні методи діагностики готовності дітей до шкільного навчання.

Структура психологічної готовності до шкільного навчання. Інтелектуальна, особистісна, соціальна, емоційна готовність. Критерії психологічної готовності до шкільного навчання. Діагностика психологічної готовності до шкільного навчання. Характеристика складових психологічної готовності дітей з обмеженими можливостями до шкільного навчання. Формування психологічної готовності дітей з обмеженими можливостями до шкільного навчання.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва розділу, модуля, теми програми	ВСЬОГО	Аудиторних	Лекції	Практичні	Індивідуальні	Самостійна робота
Модуль 1. Спеціальна дошкільна педагогіка як наука про дітей з обмеженими можливостями, її цілі і завдання		35	15	10	5	-	20
1.	Зміст освіти у загальноосвітньому навчальному закладі для дітей з вадами розвитку	9	3	3	-	-	6
2.	Спеціальна дошкільна педагогіка як наука про навчання, виховання дітей дошкільного віку з проблемами в розвитку	6	2	2	-	-	4
3.	Технологія спеціальної освіти	8	4	2	2	-	4
4.	Організація спеціальної роботи в ДНЗ	10	4	3	1	-	6
5.	Контроль знань модулю № 1	2	2	-	2	-	-
Модуль № 2. Корекційно-педагогічна робота з дітьми із психофізичними порушеннями		55	30	20	10	-	25
1.	Корекційно-педагогічна робота при розумовій відсталості	7	5	4	1	-	2
2.	Корекційно-педагогічна робота при ЗПР	5	3	2	1	-	2
3.	Логопедична робота при мовленнєвому недорозвиненні	8	6	4	2	-	2
4.	Комплексна робота при ДЦП	7	5	4	1	-	2
5.	Корекційно-педагогічна робота при сенсорних порушеннях	5	3	2	1	-	2
6.	Корекція емоційних розладів	5	3	2	1	-	2
7.	Сучасні методи діагностики готовності дітей до шкільного навчання	16	3	2	1	-	13
8.	Контроль знань модулю № 2	2	2	-	2	-	-
Усього		90	45	30	15	-	45

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	№ Теми	Назва теми	Кількість годин
		Модуль 1. Спеціальна дошкільна педагогіка як наука про дітей з обмеженими можливостями, її цілі і завдання	5
1.	3.	Технологія спеціальної освіти Завдання. Опрацювати Положення про порядок комплектування	2

		дошкільних навчальних закладів компенсуючого типу (Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерством охорони здоров'я України від 27.03.06 р. за № 240/165).	
2.	4.	Організація спеціальної роботи в ДНЗ <i>Завдання.</i> Підготувати презентаційні матеріали для індивідуальної консультації з батьками дитини, які виховують дитину з певним порушенням психофізичного розвитку (за вибором студента).	1
3.	5.	Контроль знань модулю № 1 Тестування студентів з теми щодо знань засад дидактики спеціальної дошкільної педагогіки.	2
		Модуль № 2. Корекційно-педагогічна робота з дітьми із психофізичними порушеннями	10
4.	1.	Корекційно-педагогічна робота при розумовій відсталості. <i>Завдання.</i> Дібрати ігри та ігрові вправи щодо формування ігрової та продуктивних видів діяльності розумово відсталих дітей.	1
5.	2.	Корекційно-педагогічна робота при ЗПР. <i>Завдання.</i> Дібрати ігри та ігрові вправи щодо формування ігрової та продуктивних видів діяльності дітей із затримкою психічного розвитку.	1
6.	3.	Логопедична робота при мовленнєвому недорозвиненні. <i>Завдання.</i> Скласти таблицю умовних еталонів мовленнєвої норми (лексики, граматично правильного мовлення, зв'язного мовлення)	2
7.	4.	Комплексна робота при ДЦП <i>Завдання.</i> Скласти план дій щодо включення (інклюзія) дітей із обмеженими фізичними можливостями в дошкільні навчальні заклади загального типу.	1
8.	5.	Корекційно-педагогічна робота при сенсорних порушеннях. <i>Завдання.</i> Наведіть приклади досягнень сліпих і слабозорих людей у світі техніки, науки, літератури, мистецтва, педагогіки.	1
9.	6.	Корекція емоційних розладів <i>Завдання.</i> Написати творчий звіт з вивчення проблеми реалізації завдань комплексної програми розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт».	1
10.	7.	Сучасні методи діагностики готовності дітей до шкільного навчання. <i>Завдання.</i> Скласти психокоректувальну програму залежно від результатів первинної діагностики.	1
11.	8.	Контроль знань модулю № 2	2
Усього			15

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

№ з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин
	Модуль 1. Спеціальна дошкільна педагогіка як наука про дітей з обмеженими можливостями, її цілі і завдання	20
1.	Скласти графічну схему класифікації дітей із порушеннями психофізичного розвитку як суб'єктів корекційної освіти.	5
2.	Заповнити таблицю, в якій дати короткий опис принципам і методам спеціальної дошкільної освіти.	10
3.	Описати (графічно) диференційовану систему закладів для дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку	5
	Модуль № 2. Корекційно-педагогічна робота з дітьми із психофізичними порушеннями	25
4.	Підготуйте методичні рекомендації щодо включення (інклюзії) дітей з особливими освітніми потребами в дошкільні навчальні заклади загального типу по кожній нозології.	12
5.	Опрацювати сучасні методи діагностики готовності дітей із особливими освітніми потребами до шкільного навчання. Здійснити діагностику психологічної готовності дітей до школи за запропонованою програмою.	13
	РАЗОМ	45

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями звукової сторони мовленнєвої діяльності.
2. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями смислової сторони мовленнєвої діяльності.
3. Особливості психічного і емоційно-особистісного розвитку дітей з порушеннями мови.
4. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з вадами мовлення в процесі виховання.
5. Сенсорне виховання дітей з інтелектуальними порушеннями.
6. Особливості морально-естетичного виховання розумово відсталих дітей.
7. Підготовка дітей з інтелектуальними порушеннями до шкільного навчання.
8. Навчання продуктивним видам діяльності як засіб корекційно-педагогічної роботи для дітей з обмеженими можливостями.
9. Виховання дітей дошкільного віку зі знизеним слухом.
10. Полісенсорне виховання дітей з сенсорними порушеннями.
11. Значення ігрової діяльності у подоланні мовного недорозвинення.
12. Корекція рухових розладів на заняттях з пластріміке.
13. Формування готовності до школи дітей з емоційними розладами.
14. Особливості формування особистості дітей з ЗПР.
15. Психолого-педагогічне вивчення дітей з обмеженими можливостями.
16. Індивідуальна корекційно-виховна робота з дітьми з інтелектуальними порушеннями.
17. Труднощі навчання дітей з відхиленнями в розвитку.
18. Відбір оптимальних методів і прийомів, відповідних відхиленню в розвитку.

19. Діагностика та корекція затримки психічного розвитку.
 20. Проблеми психологічної адаптації дітей з обмеженими можливостями.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Фронтальна контролююча бесіда, індивідуальне усне опитування, модульна контрольна робота, залік.

Навчальні досягнення студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» із дисципліни «Спеціальна дошкільна педагогіка» оцінюються замодульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розподіл балів, які отримують студенти

	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Підсумкова оцінка
Максимальна кількість балів	40		60		
	пк	мк	пк	мк	
	30	10	50	10	
Кількість балів за змістовими модулями і модульний контроль, в т.ч. за видами робіт					
- практичні заняття	20		30		
- виконання СРС	10		20		

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

КМКР проводиться у формі виконання письмових завдань. Перелік питань, що охоплюють зміст програми дисципліни, критерії оцінювання залікових завдань, доводяться до студентів на початку семестру.

Для оцінювання відповідей студентів з навчальної дисципліни «Спеціальна дошкільна педагогіка» використовуються наступні критерії.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно» (90–100 балів)	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре» (74–89 балів)	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань; але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно» (60–73 балів)	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно» (0–59 балів)	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

<i>За шкалою ECTS</i>	За шкалою академії	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	82 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 81 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

Перелік питань до заліку

1. Охарактеризуйте нормативно-правове забезпечення корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку.
2. Охарактеризувати категорії осіб з вадами розвитку.
3. Визначити об'єкт, суб'єкт, предмет, мету, наукові основи спеціальної дошкільної педагогіки.
4. Розкрити завдання спеціальної дошкільної педагогіки.
5. Визначити місце спеціальної дошкільної педагогіки в системі дисциплін і її зв'язок з медициною, психологією, педагогікою.
6. Розкрити етапи розвитку спеціальної дошкільної педагогіки.
7. Дати характеристику принципам спеціальної освіти: принципу педагогічного оптимізму, принципу ранньої педагогічної допомоги, принципу корекційно-компенсуючої спрямованості освіти, принципу розвитку мислення, мовлення і комунікації як засобів спеціальної освіти, принципу діяльнісного підходу в навчанні і вихованні, принципу диференційованого та індивідуального підходу, принципу інтеграції.
8. Розкрити класифікацію методів і прийомів навчання і виховання.
9. Дати характеристику основним та додатковим формам організації педагогічного процесу.
10. Дати характеристику засобам спеціальної освіти.
11. Дати загальну характеристику системі спеціальних навчально-виховних закладів для дітей з особливостями розвитку.
12. Проаналізувати програми ранньої допомоги дітям з обмеженими можливостями в Україні і за кордоном.
13. Стимуляція психомоторного розвитку. Розвиток особистості дитини з обмеженими можливостями.
14. Визначити цілі та завдання спеціальної роботи.
15. Розкрити особливості індивідуалізації розвитку, навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.
16. Розкрити особливості взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї, яка має дитину з особливими освітніми потребами.
17. Охарактеризувати педагогічні технології підтримки сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.
18. Дати характеристику формам розумової відсталості.
19. Розкрити завдання та засоби розумового виховання.
20. Визначити основні напрями корекційно-педагогічної роботи при розумовій відсталості.
21. Розкрити систему формування знань і уявлень про навколишній світ при розумовій відсталості.
22. Визначити характерні риси ЗПР та основні порушення інтелектуального рівня розвитку.
23. Визначити основні напрями корекційно-педагогічної роботи при ЗПР.
24. Розкрити сучасну психолого-педагогічну та клініко-педагогічну класифікацію мовленнєвих порушень.
25. Розкрити особливості комплексної корекційно-педагогічної роботи при мовленнєвому недорозвиненні.
26. Стимуляція психічного розвитку дітей з ДЦП.
27. Розкрити особливості комплексної корекційно-педагогічної роботи при ДЦП.
28. Розкрити особливості сенсорно-перцептивної сфери дітей з особливими освітніми потребами.
29. Визначити методи, прийоми і засоби сенсорного виховання дітей з особливими освітніми потребами.

30. Проаналізувати умови та засоби сенсорного виховання дітей з особливими освітніми потребами.
31. Розкрити дидактичну гру як засіб сенсорного виховання дошкільників з особливими освітніми потребами.
32. Рівневий підхід до оцінки порушень емоційної сфери у дітей з особливостями психофізичного розвитку.
33. Структура психологічної готовності до шкільного навчання. Інтелектуальна, особистісна, соціальна, емоційна готовність.
34. Визначити критерії психологічної готовності до шкільного навчання.
35. Діагностика психологічної готовності до шкільного навчання.
36. Дати характеристику складовим психологічної готовності дітей з обмеженими можливостями до шкільного навчання.
37. Проаналізувати основні засоби формування психологічної готовності дітей з обмеженими можливостями до шкільного навчання.

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Дошкільне виховання, 1999.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України / Наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
3. Борякова Н.Ю. Педагогическая система обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебно-пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ: Астрель, 2008. – 222 с.
4. Власова Т.О. О детях с отклонениями в развитии / Т.О. Власова, М.С. Певзнер. – М.: Просвещение, 1995. – 175 с.
5. Выготский Л.С. Собр. соч. в 6-ти т. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1983. – Т. 5. Основы дефектологии / Под ред. Т.А. Власовой. – 1983. – 369 с.
6. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навчальний посібник] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с.
7. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 2. – С. 252-258.
8. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – №30. – С. 142-150.
9. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2-3. – С. 36-42.
10. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки // www.mongov.ua.
11. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: [навч.-метод. посібник] / А.А. Колупаєва, Н.З. Софій, Ю.М. Найда та ін./ За заг. ред. Л.І. Даниленко. – К.: 2007 – 127 с.
12. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 458 с.
13. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: [науково-методичний посібник] / Наук. ред. О.Л. Кононко. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. – 244 с.

14. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
15. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: [учебное пособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
16. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / О.Л. Кононко, З.П. Плохій, А.М. Гончаренко [та ін.]. – К.: Світич, 2009. – 208 с.
17. Пенин Г.Н., Назарова Н.М. Специальная педагогика. В 3 томах. Том 1. История специальной педагогики. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 360 с.
18. Пенин Г.Н., Назарова Н.М. Специальная педагогика. В 3 томах. Том 2. Общие основы специальной педагогики. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 352 с.
19. Пенин Г.Н., Назарова Н.М. Специальная педагогика. В 3 томах. Том 3. Педагогические системы специального образования. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 400 с.
20. Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України від 07.07.2004. – № 569/38.
21. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від 27.03.2006. – № 240/165.
22. Саламанская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, приняты Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. Саламанка. Испания, 7-10 июня 1994. – К., 2000. – 21 с.
23. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
24. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
25. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.
26. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
27. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
28. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 6-23.

ДОДАТКОВА

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии / В.М. Астапов. – М.: Международная педагогическая академия, 1994. – 215 с.
2. Ахутина Т.В. Преодоление трудностей учения: нейропсихологический подход / Т.В. Ахутина, Н.М. Пылаева. – СПб: Питер, 2008. – 320 с.: ил.
3. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.
4. Вавіна Л.С. Розвиваємо у дитини вміння бачити: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Л.С. Вавіна, В.М. Ремаржевська. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 128 с., іл.
5. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
6. Гвоздєв А.Н. Развитие словарного запаса в первые годы жизни ребенка /

Александр Николаевич Гвоздєв. – Саратов: Куйбышев, 1990. – 103 с.

7. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: Навчальний посібник. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 302с.

8. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб./За ред. Бондаря В.І., Луцько К.В. – К. Інститут дефектології АПН України, 2000.

9. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб.: Вип. 8. Т.І. / За ред. В. І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.:, 2006 – 323 с.

10. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб.: Вип. 8. Т.2. / За ред. В. І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.:, 2006 – 323 с.

11. Державна національна програма "Освіта": Україна ХХ століття – К.: Радуга, 1994.

12. Дефектология: [словарь-справочник] / Под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Новая школа, 1996. – 80 с.

13. Журавльова А.Є. Домашня логопедія без проблем: [книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки] / А.Є. Журавльова, В.В. Федієнко. – Харків.: Видавничий дім «Школа», 2006. – 112 с.: іл.

14. Закон України «Про дошкільну освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2001.

15. Ілляшенко Т.Д. Аномальна дитина в школі / Т.Д. Ілляшенко, Н.М. Стадненко. – Київ, 1995. – 199с.

16. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. – 155 с.

17. Инклюзивное образование. Политика, содержание и сравнительные перспективы / Под ред. Ф. Армстронга, Д. Армстронга, Л. Бартона. – Лондон, 2000. – 78 с. ЕВРОП. ОПЫТ.

18. Интегрированное обучение и воспитание в условиях общеобразовательных учреждений / Под ред. Т.Л. Лещинской. – Минск: НИО МО РБ, 1998. – 144 с.

19. Концепція державного стандарту освіти учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку // Дефектологія. – 2000. – № 2. – С. 2-10.

20. Концепция интегрированного обучения лиц с ограниченными возможностями здоровья (с специальными образовательными потребностями) // Актуальные проблемы интегрированного обучения: Материалы Международной научно-практической конференции по проблемам интегрированного обучения лиц с ограниченными возможностями здоровья (с особыми образовательными потребностями). – М.: Права человека, 2001. – С. 8-14.

21. Логопедия: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.

22. Малофеев Н.Н. Современный этап в развитии системы образования в России: результаты исследования как основа для построения программы развития // Дефектология. – 1997. – № 6. – С. 3-14.

23. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. І. – 272 с.

24. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. ІІ. – 184 с.

25. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.

26. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: [науково-методичний посібник] / Наталія Володимирівна Манько. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.

27. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.

28. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие] / Е.М. Мастюкова, А.Г. Московкина / Под ред. В. И. Селиверстова. – М.: Владос, 2004. – 407 с.
29. Національна доктрина розвитку освіти // Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти: Офіц. Вид. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – С. 279-294.
30. Пантонюк Т., Невмержицька О., Пантонюк М. Основи корекційної педагогіки: Навчально-методичний посібник. – 2-ге видання, доповнене і перероблене. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. – 324 с.
31. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: [навчальний посібник] / Тамара Іллівна Поніманська. – К.: Акалемвидав, 2004. – 352с.
32. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Практикум: [навчальний посібник] / Т.І. Поніманська, І.М. Дичківська. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – С. 190, 194-195.
33. Проект Положення про організацію інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх (дошкільних) навчальних закладах. – К., 2002. – 16 с.
34. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від 3 до 7 років «Дитина» / Наук. ред. О.В. Проскура. – К.: Богдана, 2004. – 270 с.
35. Ратнер Ф.Л. Интегрированное обучение детей с ограниченными возможностями в обществе здоровых детей / Ф.Л. Ратнер, А.Ю. Юсупова. – М.: Владос, 2006. – 175 с.: ил.
36. Резниченко Т.С. Логопедическая энциклопедия для родителей дошкольников и младших школьников / Т.С. Резниченко, О.Д. Ларина. – М.: АСТ: Астрель, 2009. – 319 с.: ил.
37. Савіна Л.П. Пальчикова гімнастика для розвитку мовлення: [посібник для батьків і педагогів] / Лідія Павлівна Савіна. – К.: Вид-во «Школа», 2002. – 48 с.
38. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2007. – 160 с.
39. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Тамара Василівна Сак. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 144 с., іл.
40. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Нєля Олєксїївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
41. Соботович Е.Ф. Методика выявления речевых нарушений у детей и диагностика их готовности к школьному обучению / Егения Фёдоровна Соботович. – К., 1998.
42. Сухар В.Л. Розвиток звукової культури мовлення дітей молодшого дошкільного віку / Упоряд. В.Л. Сухар. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. – 80 с.
43. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
44. Ткачєва В.В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие] / Виктория Валентиновна Ткачєва. – М.: Астрель, 2007. – 319 с.
45. Ткаченко Т.А. Логопедическая энциклопедия / Татьяна Александровна Ткаченко. – М.: ООО ТД «Издательство Мир книги», 2008. – 248 с.
46. Филичєва Т.Б. Основы логопедии / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чєвелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223. с.
47. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: навчальний плсібник / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література з сурдопедагогіки

1. Басова А.Г. История сурдопедагогіки: [учебное пособие] / А.Г. Басова, С.Ф. Егоров. – М.: Просвещение, 1984. – 293 с.
2. Боскис Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха / Рахиль Марковна Боскис. – М.: Просвещение, 1975. – 143 с.
3. Белова Н.И. Специальная дошкольная сурдопедагогіка / Н.И. Белова. – М.: Просвещение, 1985.
4. Выгодская Г.Л. Руководство сюжетно-ролевыми играми глухих дошкольников / Гита Львовна Выгодская. – М.: Просвещение, 1964. – 154 с.

5. Засенко Н.Ф. Основи сурдопедагогіки / Наталія Федорівна Засенко. – Київ: КДПІ, 1990. – 103 с.
6. Особенности развития и воспитания детей дошкольного возраста с недостатками слуха и интеллекта / Под ред. Л.П. Носковой. – М.: Педагогика, 1984. – 141 с.
7. Сурдопедагогика / Под ред. А.И. Дьячкова. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1963. – 335 с.
8. Сурдопедагогика / Под ред. Е.Г. Речицкой. – М.: Владос, 2004. – 655 с.
9. Таранченко О.М. Система спеціального навчання дітей зі зниженим слухом в Україні (історичний аспект): Монографія. – К.: „ЛІТО”, 2007. – 212 с
10. Трофимова П.В. Развитие движений у дошкольников с нарушенным слухом: [пособие для воспитателей] / П.В. Трофимова. – М.: Просвещение, 1979. – 109 с.
11. Ярмаченко М.Д. Історія сурдопедагогіки: [підручник] / Микола Дмитрович Ярмаченко. – К.: Вища школа, 1975. – 423 с.

Рекомендована додаткова література з олігофренопедагогіки

12. Єременко І.Г. Основи спеціальної дидактики / І.Г. Єременко. – К.: Рад. школа, 1975. – 210 с.
13. Ерєменко И.Г. Олигофренопедагогика: [підручник] / И.Г. Ерєменко. – К.: Вища школа, 1985. – 326 с.
14. Замский Х.С. История олигофренопедагогика: [підручник] / Х.С. Замский. – М.: Просвещение, 1980. – 397 с.
15. Индивидуальная работа с детьми, страдающими психоневрологическими заболеваниями: [мет. реком. классовам, класным руководителям, педагогам, руководителям общеобразовательных школ]. – К., 1989. – 96 с.
16. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – Київ, 2003. – 155 с.
17. Катаева А.А. Дошкільна олігофренопедагогіка: [учебно-методическое пособие] / А.А. Катаева, Е.А. Стребелева. – М.: Просвещение, 1988. – 140 с.
18. Лур'є Н.Б. Воспитание глубокоумственно отсталого ребёнка в семье / Н.Б. Лур'є. – М.: Педагогика, 1972. – 56 с.
19. Нижник Л.. Допомога дітям з особливими потребами / Л. Нижник, О. Сагірова. – К., 2004.
20. Питання догляду за особами з розумовою відсталістю в сучасній дефектології. Укладач: Руденко Л.М. Навчальний посібник. – К.: "ДІА", 2007. 128 с.
21. Психолого-педагогічний супровід дітей шкільного віку з помірною та тяжкою розумовою відсталістю / За ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: ТОВ „Поліпром”, 2006. – 156 с.
22. Стадненко Н.М. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / Н.М. Стадненко, Т.Д. Ілляшенко, Л.В. Борщевська, А.Г. Обухівська. – К., 1998. – 144 с.
23. Синьов В. М. Розумова відсталість як педагогічна проблема. Навчальний посібник. – К.: 2007
24. Томпсон Л. Виховання дитини з розумовою вадою / Ліз Томпсон. – Київ: Фера, 1997.
25. Ульєнкова У.В. Шестилетние дети с ЗПР / У.В. Ульєнкова. – М.: Педагогика, 1990. – 184 с.

Рекомендована додаткова література з тифлопедагогіки

26. Земцова М.И. Учителю о детях с нарушениями зрения: [навчально-методичний посібник] / Мария Ивановна Земцова. – М.: Просвещение, 1973. – 159 с.

27. Ермакова В.П. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения / В.П. Ермакова, Г.А. Якушин. – М.: Просвещение, 1999.
28. Коваленко Б.И. Тифлопедагогика: [навчально-методичний посібник] / Коваленко, Н.Б. Коваленко. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1962. – 415 с.
29. Литвак А.Г. Тифлопсихология: [учебное пособие] / А.Г. Литвак – М.: Просвещение, 1985. – 207 с.

Рекомендована додаткова література з логопедагогіки

30. Буденко Т.В. Логогимнастика: [методическое пособие] / Т.В. Буденко. – СПб.: Детство – ПРСС, 1999.
31. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. I. – 272 с.
32. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. II. – 184 с.
33. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
34. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: [науково-методичний посібник] / Наталія Володимирівна Манько. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.
35. Тарасун В.В. Логодидактика: [навч. посібник] / Валентина Владимировна Тарасун. – К.: НПУ, 2004. – 348 с.
36. Фомичёва М.Ф. Воспитание у детей правильного произношения: [практикум по логопедии] / Мария Фёдоровна Фомичёва. – М.: Просвещение, 1989. – 239 с.

Рекомендована додаткова література з корекційної психопедагогіки

37. Безруких М.М. Проблемные дети (леворукие дети) / М.М. Безруких. – М.: Изд-во УРАО, 2000. – 312 с.
38. Дети с нарушениями общения: Ранний детский аутизм: [учебное пособие]. – М.: Просвещение, 1991.
39. Коррекционная педагогика в начальном образовании / Под ред. Г.Ф. Кумариной. – М.: Академия, 2003.
40. Кравцова А. Игра не для забавы. Развивающие игры для детей от рождения до трёх лет / А. Кравцова, А. Кукурудза, Н. Михановская. – Харьков: Каравела, 2003.
41. Лебединская К. Диагностика раннего детского аутизма. Начальные проявления / К. Лебединская, О. Никольская. – М.: Просвещение, 1991.
42. Максимова Н.Ю. Основы дитячої патопсихології: [навч. посібник] / Н.Ю. Максимова, К.Л. Мілютіна, В.М. Піскун. – К.: Перун, 1996. – 464 с.
43. Никольская О.С. Аутичный ребёнок. Пути помощи / О.С. Никольская, Е.Р. Баенская, М.М. Либлинг. – М.: Теревинф, 2000. – 336 с.

Рекомендована додаткова література з ортопедагогіки

44. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. 155с.
45. Ілляшенко Т.Д. Як навчати дітей з порушеннями психофізичного розвитку / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська. – К.: «Ніка-Центр», 2003.
46. Левченко И.Ю. Технология обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: [учебное пособие для студентов] / И.Ю. Левченко. – М.: Академия, 2001. – 187 с.
47. Мастюкова Е.М. Лечебная педагогика. Ранний и дошкольный возраст / Е.М. Мастюкова. – М.: Владос, 1997.- 305с.
48. Мастюкова Е.М. Физическое воспитание детей с церебральным параличом / Е.М. Мастюкова. – М.: Просвещение, 1991.

49. Шипицына Л.М. Детский церебральный паралич / Л.М. Шипицына, И.И. Мамайчук. – Санкт-Петербург: Дидактика Плюс, – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2001.

Интернет джерела

1. <http://www.pdkintl.org/kappan/k0206sti.htm>
2. <http://www.disabilitystudies.ca>
3. <http://www.ussf.kiev.ua>
3. www.canada-ukraine.org (<http://canada-ukraine.org/Articles.htm>)
4. http://www.learning.gov.ab.ca/k_12/specialneeds
5. Alberta_Standards_for_Special_Education_ENG
6. www.isp-2006.narod.ru
7. <http://www.ikpp.npu.edu.ua/>